

عکس: ابوالفضل نسایی / ایران

از بدعهدی‌های واشنگتن تا «آدرس غلط» دل‌واپسان

ظریف: امریکا می‌توانست با اجرای صادقانه برجام، زمینه تعامل در دیگر حوزه‌ها را فراهم کند

موضع شماتر دید کلیتون بودیامطمین بودید ترامپ رئیس‌جمهوری می‌شود؟

من در اینکه خانم کلیتون رقابت را می‌برد، تردید جدی داشتم. حتی در نشستی که شب قبل از انتخابات ریاست جمهوری آمریکا با یکی از دوستان «محور مقاومت» در بیروت داشتم این نقطه نظر را بیان کردم. حدود یک ماه قبل از آن هم در نشستی که با وزیر خارجه مکزیک داشتم به او گفتم اینقدر محکم روی خانم کلیتون سرمایه‌گذاری نکن، معلوم نیست که ایشان بتوانند برنده انتخابات شوند. این در حالی بود که ایشان حتی به امریکایی‌ها رفت و به نفع کلیتون تبلیغات می‌کرد. برآورد من این بود که شانس ترامپ خیلی بیشتر از چیزی است که تصور می‌شود. اما متأسفانه برخی همکاران خیلی خوب و نزدیک من شب انتخابات رفتند تلویزیون و خیلی با قاطعیت گفتند کلیتون بر ترامپ غلبه خواهد کرد؛ معلوم شد نه تنها حرف من را به عنوان «وزیر» بلکه به عنوان کارشناس هم قبول ندارند. (خنده)

البته من معتقدم کارشناس باید نظرش را بگوید و اجازه ندارد کارشناس را در آنه تحلیل محدود کند.

در حال حاضر دودیدگاه مختلف درباره دولت ترامپ وجود دارد. گروهی معتقدند شخص ترامپ «نقشه راه» مشخصی در حوزه دیپلماسی ندارد و به جای تکیه بر «برنامه ریزی» بر پایه «برنامه روزی» عمل می‌کند. نگاه دیگر، تأکید دارد، آنچه ترامپ انجام می‌دهد متکی بر «نقشه راه» و «برنامه» از پیش تعیین شده‌ای است که شاید هنوز برای افکار عمومی و کارشناسان چندان شناخته شده نباشد. شما با کدام یک از این دودیدگاه موافق هستید؟

به نظر من نشانه‌هایی از هر دو هست. گروهی از اطرافیان ترامپ، برنامه کاملاً مشخص اسلام‌ستیزانه و تاحدودی با گرایش‌های برتری جویی نژادی دارند که این برنامه شامل ضدیت با مهاجرین، مسلمانان و حتی یهودی‌ها و امریکایی‌های غیر اروپایی تبار می‌شود. نهایت خط مشی آنان هم مشخص است. اما اینکه آیا ترامپ نیز با همین برنامه پیش می‌رود یا نه؟ به مرور مشخص خواهد شد. نقش رئیس‌جمهوری در امریکا، قابل توجه است. بنابراین باید صبر کنیم و ببینیم حرکت ترامپ به چه سمت و سویی می‌رود. او الان در مراحل اولیه کار است. واقعیت دیگر هم این است که در توازن قدرت ایالات متحده، بسیاری از مواقع ساختارها و واقعیت‌های بیرونی خود را تحمیل می‌کنند. الزاماً این طور نیست که

ورود «دونالد ترامپ» به کاخ سفید، بی‌شک یکی از اتفاقات تأثیرگذار در مناسبات بین‌الملل به شمار می‌آید، پدیده ناشناخته‌ای که شیوه تصمیم‌گیری خلق الساعه‌اش سبب نگرانی مقامات بسیاری از کشورها

بویژه در منطقه غرب آسیا شده است. همچنان که اظهاراتش علیه «برجام» سبب شد برخی کارشناسان درباره احتمال در دست انداز افتادن اجرای برجام گمانه‌زنی کنند. وزیر امور خارجه ایران اما برخلاف بسیاری از همتایانش از نتیجه انتخابات ریاست جمهوری آمریکا شگفت‌زده نشده است؛ مطمئن و قاطع سخن می‌گوید و اثری از نگرانی در سخنانش هوید نیست. با محمد جواد ظریف در باره موضوعات مختلف از پیش‌بینی رویکرد و نقشه راه دولت جدید آمریکا و احتمال متعادل شدن تصمیمات ترامپ در آینده تاریخچه بدعهدی‌های آمریکا و برداشت جریان‌های سیاسی داخل ایران از این بدعهدی‌ها گفت‌وگو کردیم. دیپلماسی عمومی و حضور در شبکه‌های مجازی نیز از دیگر سوالات ما از ظریف بود که با پاسخ جالب او مواجه شد، وزیر امور خارجه‌ای که به طور منظم ایمیل‌های دریافتی‌اش را ۷ تا ۵ صبح مرور می‌کند و پاسخ می‌دهد، برای نوشتن توثیقی دقیق و اثرگذار ساعت‌ها و شاید روزها مذاقه می‌کند.

مهراوه خوارزمی خبرنگار

دیوار دموکراتیک نامیده می‌شود، به صندوق‌های ریخته شده بود، خانم کلیتون رئیس‌جمهوری می‌شود. در سیستم انتخاباتی آمریکا که نتیجه آرا بر اساس ایالت‌هاست، فرقی نمی‌کند شما کالیفرنیا یا نیویورک را با ۵ هزار رأی ببرید یا ۲ میلیون رأی، اینها ایالت‌های دموکرات‌اند لذا نمی‌خواهم بگویم که کارشناسان ما اشتباه می‌کردند؛ اما من به دلیل شناختی که از ساختار امریکا داشتم و با توجه به آشنایی با گرایش مردم این کشور احساس می‌کردم ترامپ از شانس خوبی برای پیروزی برخوردار است زیرا استنباط من این بود که ترامپ روی نقطه‌هایی دست می‌گذارد که برای گروه‌های اجتماعی عصبانی از سیاست‌های امریکا جذاب و بسیار مهم است. ایالت‌های مرکزی امریکا از دو موضوع ضربه خورده‌اند؛ یکی «جهانی شدن» و دیگری برتری صنایع مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته بر صنایع سنتی، به همین دلیل ایالت‌های مرکزی امریکا ایالت‌هایی هستند با خیابان‌های خراب و کارخانه‌های اغلب غیرفعال یا نیمه‌فعال. بر اساس این دو عامل حس من این بود که ترامپ دقیقاً روی این بخش کلیدی از حساسیت جمعیت عصبانی دست گذاشته است. بنابراین دوسه ماه قبل از انتخابات به دوستان گفتم که از شما تقاضای کم این طور با قطعیت نگویند کلیتون رئیس‌جمهوری بعدی امریکا است. دو سه هفته به انتخابات مانده هم باز در جلسه دیگری مجدداً از دوستان تقاضا کردم وزارت خارجه‌ای‌ها تحلیل حاکمی از پیروزی خانم کلیتون به رسانه‌ها ارائه دهند و قدری محتاط‌تر از رای‌بانی کنند.

در دوران رقابت‌های تنگتنگ ریاست جمهوری امریکا پیش‌بینی اغلب کارشناسان این بود که هیلاری کلیتون پیروز انتخابات خواهد بود. شمارد موضع‌گیری‌های رسمی تأکید کردید این انتخابات، مسأله داخلی امریکایی‌هاست و ایران صرفاً نظاره‌گر این رقابت می‌ماند و موضع خاصی درباره دو نامزد ندارد. اما نقل قولی غیررسمی از شما شنیده‌ام مبنی بر اینکه در جلسه‌ای با کارشناسان وزارتخانه پیش‌بینی کرده بودید ممکن است اتفاق غافلگیرکننده‌ای در انتخابات ایالات متحده رخ دهد و تحلیل‌هایی حاکی از قطعی بودن ریاست جمهوری کلیتون، محل تردید است. آیا این شنیده‌ها تأیید می‌کنند؟

مجموعه کارشناسان حوزه امریکا که همه دارای سوابق خوب و امریکا شناس هستند؛ از حدود سه ماه قبل از انتخابات امریکا به این نتیجه رسیده بودند که بُرد خانم کلیتون قطعی است. بنابراین تمام مطالبی که نوشته می‌شد با این نگاه بود که پس از ریاست جمهوری خانم کلیتون چه باید کرد؟ چند نفر از دوستان خیلی خوب‌مان در این باره تحلیل‌های مفصلي هم نوشتند. باید این واقعیت را هم در نظر گرفت که اولاً خانم کلیتون حدود ۲ میلیون از آقای ترامپ بیشتر رأی آورد و در سه ایالت با مجموع ۷۰ هزار رأی کمتر باخت. یعنی اگر ۷۰ هزار رأی از این دو میلیون رأی بیشتر خانم کلیتون به جای کالیفرنیا، در آن سه ایالت، که اکثر اوقات طرفدار حزب دموکرات بوده‌اند و اصطلاحاً